

Мінькова Г. Ю.,
владач кафедри німецької філології,
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Лазаренко В. Ю.,
студентка
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

ФРЕЙМОВА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ *KÖNIGIN*/КОРОЛЕВА ТА ЙОГО МІСЦЕ В КОНЦЕПТОСФЕРІ *MENSCH*/ЛЮДИНА

Анотація. У статті аналізується фреймова об'єктивація концепту *KÖNIGIN*/КОРОЛЕВА засобами семантичних ролей та визначається його місце в концептосфері *MENSCH*/ЛЮДИНА. Актуальність роботи зумовлена необхідністю опису та систематизації концептуального змісту, роллю концептів у формуванні національної мовної картини світу.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, фрейм, концепт, фреймова структура, семантична роль.

Постановка проблеми. Беззаперечним є факт, що натепер когнітивна лінгвістика є самостійною дисципліною зі своїми цілями, завданнями та методологією. Когнітивна парадигма досліджень мови, яка звертається до проблеми «мова та мозок/мислення», представлена тріадою «нейролінгвістика, психолінгвістика і когнітивна лінгвістика». Об'єктом вивчення в когнітивній лінгвістиці є значення одиниць мови, які формують систему наших знань як про саму мову, так і про світ. Значення є ментальною сутністю – концептом, пов'язаним знаком [1, с. 143]. Це когнітивний феномен, за яким стоїть певна структура знання. Термін «концепт» виступає родовим поняттям для цілої низки ментальних сутностей, до яких належать представлення (узагальнений чуттєво-наочний образ), поняття (думка про найбільш загальні, суттєві ознаки предмета або явища – результат раціонального пізнання), гештальт (комплексна цілісна функціональна структура, яка поєднує чуттєві та раціональні елементи), схема дій. Тобто концептами можуть бути різносубстратні одиниці оперативної свідомості. Як одиниця пізнання світу концепт може мати різний ступінь інформативної насиченості, залишаючись цілісним утворенням, здатним поповнюватися, змінюватися й відображати людський досвід [2, с. 56–58].

Мета дослідження полягала у виявленні особливостей об'єктивації фреймової структури концепту *KÖNIGIN* засобами семантичних ролей [3]. Дослідження відбувалось на матеріалі роману Стефана Цвейга “Maria Stuart” [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Будучи суб'єктивним відображенням даних досвіду, концепт володіє динамічною природою: він конструюється людською свідомістю, у зв'язку з чим значення визначається як концептуалізація (результат когнітивної обробки). Предметом дослідження в когнітивній лінгвістиці стають представлені в системі вербалізованих знань концептуальні структури і когнітивні операції, а також способи їх маніфестації за допомогою мовних знаків.

Тому головна увага когнітивістів зосереджена на вивченні граматики мови.

Так, всесвітньовідомий американський лінгвіст Уільям Крофт, автор Радикальної конструкційної граматики (Radical Construction Grammar), у своїх роботах наголошує, що у когнітивній лінгвістиці в описі знань центральну роль відіграють синтаксичні конструкції, і дає характеристики останніх. 1) Конструкції – це незалежні граматичні сутності. Вони присутні в мисленні як інтегровані цілісності, які перевищують суму вхідних до їх складу категорій і відносин, навіть якщо такі мають психологічну самостійність. 2) Конструкції є символічними (знаковими) одиницями, тобто єдністю форми і функції. Конструкціям властива своя морфологія, свій синтаксис і своє значення. 3) У конструкціях може бути представлена різна ступінь схемності. 4) Конструкції формують мережу наших знань, пов'язаних з мовою [5, с. 64–66].

Працюючи у цьому напрямі когнітивісти Ч. Філлмор (автор Конструкційної граматики та Фреймової семантики), Р. Ленекер (автор Когнітивної граматики), А. Голдберг, Г. Лакофф, Р. Джекендофф (автори своїх варіантів Граматики конструкцій), базуючись на засадах Генеративної трансформаційної граматики Ноама Хомського, розробили цілу низку синтаксичних схем (концепти семантичних ролей), які, своєю чергою, входять до пропозиційних схем фреймів, формуючи фреймову структуру концепту.

Є багато концепцій щодо кількості та наповненості фреймової структури концептів, проте найупорядкованішою є фреймова модель, запропонована українською дослідницею С.А. Жаботинською [6, с. 12–25]. Для побудови такої моделі використовується п'ять базових фреймів, які мають свої модифікації. Це предметний, таксономічний, посесивний, акціональний і компаративний фрейми. Фрейми названі «базовими», оскільки вони демонструють найбільш загальні принципи категоризації та організації вербалізованої інформації. Це насамперед інформація онтологічного плану про предмети матеріального світу, їхні властивості та реляції. Категоріальний концепт ПРЕДМЕТ є автономним ментальним простором, який має внутрішньопросторову структуру. Кілька взаємопов'язаних предметів утворюють міжпросторову мережеву структуру. Понятійна категорія предмета є центральною ланкою в схематичній концептуальній мережі.

В акціональному фреймі кілька предметів, які є учасниками події, наділяються аргументними ролями (Ч. Філлмор, А. Гол-

дберг, Р. Ленекер, С.А. Жаботинська [7]. Предмети об'єднуються міжпросторовими зв'язками, які зумовлені дією агенса, і позначаються дієсловом «діє» або «робить» у супроводі прийменників: діє за допомогою (інструмента); діє на (пацієнс/об'єкт); діє до/в напрямку (рецепієнта); діє для/через (цілі/причини); діє для (результату).

Під семантичними ролями (концептами семантичних ролей) розуміють значеннєву функцію частини речення стосовно цілого речення. Теорія семантичних ролей є суттєвим складником відмінкової граматики, синтаксичної семантики та функціональної граматики. Семантичні ролі (Ч. Філлмор) є семантико-синтаксичними конструктами, тому використовуються у різноманітних граматичних моделях, щоб описати глибинні відносини в середині речень. Подібними синонімічними поняттями є «тематичні ролі», «тематичні відносини», «глибинні відмінки», «відмінкові ролі» (Ч. Філлмор), або «тета-ролі» (Н. Хомський).

Мотивацією використання семантичних ролей є не тільки загальне прагнення «схопити» синтаксис і семантику в одній граматичній моделі, а й спроба розробити універсальну граматику, яка дасть змогу представити будь-яку мову. Нерідко окремі семантичні ролі претендують на універсальний статус у поясненні головних властивостей когнітивного улаштування людини.

Виклад основного матеріалу. Попередні дослідження концептосфери MENSCH/ ЛЮДИНА дали змогу детально розвинути її базовий ядерний шар та виділити в структурі основу – ядро, ближню зону – власні концептуалізовані семи та дальню зону – домени MANN/ ЧОЛОВІК, WEIB/ ЖІНКА та MENSCHEN/ LEUTE/ ЛЮДИ [8].

Подальше детальне вивчення структури матриці концептосфери MENSCH/ЛЮДИНА потребувало виділення парцел – малих вузлів, складників доменів MANN/ЧОЛОВІК, WEIB/ЖІНКА та MENSCHEN/LEUTE/ЛЮДИ. На такому етапі у фокусі дослідження опинився домен WEIB/ЖІНКА.

Процеси активної концептуалізації лексичної семантики, що відбувалися протягом давньовірхньонімецького періоду розвитку німецької мови (до другої половини XI ст.), активували появу у складі домену WEIB/ЖІНКА нових парцел: FRAU, DAME, KÖNIGIN, які пізніше залежно від зростання контекстів уживань утворили свої домени.

Під час детального дослідження виявилось, що на певному етапі розвитку німецької мови (XI ст.) у домені FRAU/ЖІНКА активується схема генералізації ідентифікаційного фрейму, породжуючи дві нові парцели, два протилежні суспільні класи жінок NIEDRIGE/ЖІНКА З НИЗІВ та HOCHGESTELLTE/ЖІНКА З ВИЩИХ ЩАБЛІВ СУСПІЛЬСТВА. На концептуальному рівні активується схема генералізації ідентифікаційного фрейму парцели FRAU/ЖІНКА «ДЕХТО FRAU/ЖІНКА – ідентифікатив є ДЕХТО – класифікатор» і перехресується зі схемою генералізації ідентифікаційного фрейму домену WEIB/ЖІНКА. Перехресуються і кваліфікативні схеми предметних фреймів парцел FRAU/ЖІНКА, EDELFRAU/АРИСТОКРАТКА, GNÄDIGE FRAU/ВЕЛЬМИШАНОВНА ПАНІ, KÖNIGIN/КОРОЛЕВА та домену WEIB/ЖІНКА.

Щодо витоків концептуалізації та тенденцій розгортання семантики німецького іменника Königin треба зазначити, що слово königin, *f*, походить з часів давньовірхньонімецького періоду розвитку мови від слів chuningin, chuninginna, серед-

ньовірхньонімецького künigin, küniginne, künigin, середньонімецького koninghinne, але англійське queen. Форми слова починають змінюватися на початку верхньонімецького періоду розвитку мови, тобто в період XV – XVI ст. іноді вживають kunigen Dief. 490^a, königen Petr. 86^b. Множина також використовувалась у формі königin *ma* kuningen *pl.* (Graff 4, 447.) [9].

Розгортання семантики лексеми königin сприяв процес поширення писемності, концептуалізації знають семи Königin Mutter/Королева Мати, Mutter des Königs/Мати Короля, Verwitwete Königin/Овдовіла Королева, Alte Königin/Стара Королева, Junge Königin/Юна Королева.

Концептуалізуються і периферійні семи: Königin der Blumen/Королева квітів, Königin der Nacht/Королева ночі, Königin der Sonne/Королева сонця, Königin des Lichts/Королева світла, Königin der Meere/Королева морів, Königin der Welt/Королева світу, Königin der Schönheit/Королева краси.

Тобто підтверджується виявлена під час дослідження концептосфери MENSCH/ЛЮДИНА закономірність між зростанням кількості контекстів вживання та розширенням семантики іменника “der Mensch”. Це є логічним підґрунтям для припущення про те, що зростання контекстів вживання іменників “die Frau”, “das Weib” та “die Königin” у мові художньої літератури додають нових концептів до вже наявних доменів, що, своєю чергою, викличе появу нових парцел та зумовить подальше розгортання досліджуваної концептосфери.

Вивчення фреймової структури концепту KÖNIGIN на матеріалі роману Стефана Цвейга “Maria Stuart” щодо семантичних ролей, котрі її наповнюють, дає змогу стверджувати, що їх перелік хоча є досить широким та різноманітним, обмежується певною кількістю, яка позиціонує KÖNIGIN як особистість неупереджену, незалежну, проте вразливу та чуттєву.

Наприклад, “Es genügt nicht, sich Königin zu nennen, in solchen Stunden muß man kämpfen, um es wirklich zu sein. Das Leben ist gerettet, jetzt gilt es die Krone, die Ehre! Immer wenn es um ihre Rache geht, immer wenn Leidenschaft ihre Adern anglüht, hat diese Frau alle Schwäche, alle Müdigkeit zu besiegen gewußt; immer erst in diesen großen und entscheidenden Sekunden ist ihr Herz auf der Höhe ihrer Kraft” [4].

Аналізуючи поданий уривок, можна виділити **рефлексивну** семантичну роль “*es genügt nicht, sich Königin zu nennen*”. Ця семантична роль знаходить об'єктивацію, коли суб'єкт ситуації Р референційно тотожний її об'єкту (або посесору об'єкта). Розрізняють **прямо-об'єктний** та **побічно-об'єктний рефлексив**. Іноді кумулятивний вираз **рефлексиву** і **бенефактиву** («для себе») називають «суб'єктною версією».

Оскільки все життя шотландської королеви Марії Стюарт було боротьбою за трон, об'єктивацію знаходить **хабітуальна** семантична роль (**Habitual** – ситуація Р стається регулярно, зазвичай або як правило). Отже, активізується семантична роль **квалітатива** (**Qualitative** – регулярне та/або постійне здійснення Р є властивістю суб'єкта). Королева Марія помстилася власному чоловіку за вбивство особистого секретаря та намагалася помститися своїм радникам, серед яких був її однокровний брат Джеймс, за повстання проти неї. Тільки в такий жорстокий час у неї виникав запал, нею опановувала пристрасть розквитатися з ворогами, показати їм хто вона “*immer wenn es um ihre Rache geht, immer wenn Leidenschaft ihre Adern anglüht, hat diese Frau alle Schwäche, alle Müdigkeit zu besiegen gewußt*”.

Для опису подій письменник використовує граматичну форму презенса дійсного способу активного стану *“Das Leben ist gerettet, jetzt gilt es die Krone, die Ehre”*. Але можна виокремити, що у поданому уривку розв’язка цього конфлікту тільки наближається, тобто можна сказати про семантичну роль **проспектива (Prospective)** – суб’єкт ситуації Р перебуває в такому стані, що слід очікувати здійснення Р у (найближчому) майбутньому). Взагалі семантична роль аспекту або ретроспективності (**Aspect/Prospectivity**) позначає часову фазу, яка передуює тому моменту, коли ситуація матиме місце, тобто це підготовка ситуації або перші «симптоми» її наближення.

Зважаючи на душевні поривання монархині, на думки про солодку помсту, Марія розраховує план, який змінить не тільки її долю, а й хід історії. Вона має на меті довести всім, що вона гідна королева та була народжена для правління й об’єднання двох сильних держав *«in solchen Stunden muß man kämpfen, um es wirklich zu sein»*. Об’єктивується семантична роль **конвербізації (Converb)** – ситуація Р вводиться як залежна стосовно ситуації Q і, можливо, пов’язана з нею певними семантичними відносинами: умова, відступ, **часова межа** та інше). Це семантична роль **причини (Cause)** – ситуація Р є причиною деякої іншої ситуації Q («Q, тому що Р»).

Зважаючи на те, як завзято та рішуче налаштована Марія Стюарт на боротьбу за свій трон *“es genügt nicht, sich Königin zu nennen, in solchen Stunden muß man kämpfen, um es wirklich zu sein”*, можна спостерігати як об’єктивується семантична роль **модального дебітативу (Modality Debitative)** – суб’єкту необхідно здійснити Р («повинен», «потрібно», «слід»). Взагалі ступінь і характер необхідності не розрізняються, хоча в різних мовах може бути представлена більш тонка диференціація.

Королева у Цвейга це – також щось зловісне, незбагненне та таємниче, що не кожному дано зрозуміти, проте, неймовірно привабливе та поманливе.

Наприклад, *“Wer sie liebt, der geht zugrunde, wen sie liebt, der erntet Bitternis. Wer ihr wohlwill, der bringt ihr Schaden, wer ihr dient, dient seinem eigenen Tod. Wie der schwarze Magnetberg des Märchens die Schiffe an sich zieht, so zwingt sie verderblich Schicksale in ihr Schicksal; allmählich umhüllt ihren Namen schon die finstere Legende der Todesmagie”* [4].

У поданому уривку головною семантичною роллю виступає **малефактивна** семантична роль (дія Р відбувається зі збитком для учасників X). Усіх вірних та відданих до останньої хвилини життя *“wer ihr dient, dient seinem eigenen Tod”* своїй королеві Марії Стюарт спіткала сумна доля. Так, змовники перед очима королеви холоднокрівно вбили її кращого друга та особистого секретаря Давида Річчо за занадто тісну дружбу між ними, а французького поета і палкого прихильника Марії П’єра де Шателєра стратили за звинуваченням у посяганні на честь Її Величності. Рідні та близькі люди, які любили або яких кохала вона, помирали один за одним *“wer sie liebt, der geht zugrunde, wen sie liebt, der erntet Bitternis”*, створюючи низку нескінченних смертей. Наведена ситуація здійснюється без впливу зовнішнього агенса або причини, тобто «сама по собі», об’єктивується **декаузативна** семантична роль (**Decausative** – ситуація Р (початкова, агентивна) здійснюється без впливу зовнішнього агенса або причини, «сама по собі»). Все, чого Марія Стюарт намагалася досягти з усім полум’ям прагненням душі та пристрасті, перетворилося на прах. Недосяжні прагнення згубили не тільки саму королеву, а й усіх її

прихильників та прибічників *“zwingt sie verderblich Schicksale in ihr Schicksal”*.

Події в житті королеви Марії розвиваються динамічно, в напрямку поступового накопичення результату («все більше і більше»), що активізує семантичну роль **градатива**. Її Величність вміла причаровувати людей, як знатних лордів, так і звичайних селян, що зовсім не означало довге та успішне правління королівством і людьми, які колись повірили у свою Королеву *“wie der schwarze Magnetberg des Märchens die Schiffe an sich zieht, so zwingt sie verderblich Schicksale in ihr Schicksal”*.

У наведеному уривку об’єктивується **квалітативний аспект хабітуальної** семантичної ролі (**Qualitative** – регулярне та/або постійне виконання дії Р є властивістю суб’єкта). Поєднуються семантичні ролі **капацітива, лентатива та прогресива (Capacitive)** – суб’єкт володіє вмінням, здатністю добре здійснювати дію Р; займається Р професійно; **Lente** – суб’єкт здійснює дію Р повільно та поступово; **Progressive** – у момент Т тривала динамічна ситуація Р актуально має місце). Семантична роль **прогресива** пов’язана з семантичною роллю **градатива**, бо в її основі присутня ідея поступового накопичення результату («якісної динаміки»), що і об’єктивується за допомогою **градатива**. Заплутавшись у власних тенетах *“allmählich umhüllt ihren Namen schon die finstere Legende der Todesmagie”*, Королева від своїх же інтриг поступово втрачає не тільки корону й трон Шотландії, але і свободу.

Постійно здійснюючи один проступок за іншим, Марія *“allmählich umhüllt ihren Namen schon die finstere Legende der Todesmagie”* власноруч наближує свою загибель. Цю дію характеризує **німіфактивна** семантична роль, тобто ситуація Р реалізується з надмірною інтенсивністю та/або тривалістю, що призводить до негативних наслідків.

Наступний приклад показує негативну сторону Марії Стюарт, бо Королеви завжди мають тримати емоції при собі та бути холоднокрівними:

“Wie eine Flamme fährt endlich der niedergedrückte Haß gegen die Peinigerin, gegen die Usurpatorin, die Kerkermeisterin. Nicht nur mehr Königin gegen Königin, sondern Frau gegen Frau wirft sich Maria Stuart jetzt in letzter Wut gleichsam mit gekrallten Fingernägeln Elisabeth entgegen” [4].

Провідною семантичною роллю у цьому уривку є **бенефактивно-директивна**, тобто в ситуацію Р включено бенефактивного учасника X та ситуація Р відбувається саме у напрямку до X. Мається на увазі, що ображена королева Марія хотіла влаштувати розправу більш успішній суперниці *“wirft sich Maria Stuart jetzt in letzter Wut gleichsam mit gekrallten Fingernägeln Elisabeth entgegen”*. Ненависть, яку Марія відчувала тоді до Єлизавети, затьмарювала всі інші почуття, вбивала голос розуму. У цій ситуації об’єктивується **каузативно-ліквідативна** семантична роль (**Causative** – в ситуацію Р включено агентивного учасника X або учасника з **роллю причини** («X зробив так, що Р»; «Р через X»). **Liquidative** – суб’єкт каузує знищення об’єкта в результаті здійснення Р).

Зважаючи на сильну лють та образу, яка царює в душі королеви Марії, можна виділити семантичну роль **рефлексії**. Вона виникла в результаті того, що суб’єкт ситуації Р референційно тотожний її об’єкту (або посесору об’єкта). Наскільки на той момент Марія ненавиділа ту, яку раніше називала сестрою, настільки сильно вона бажала завдати Єлизаветі шкоди *“fährt endlich der niedergedrückte Haß gegen die Peinigerin, gegen die*

Usurpatorin, die Kerkermeisterin... wirft sich Maria Stuart jetzt in letzter Wut gleichsam mit gekrallten Fingernägeln Elisabeth entgegen”.

Для Марії розглянута ситуація була загрозливою, небезпечною для її прав на трон та для життя взагалі. Вона сприймає її зовсім не як личить істинній королеві, якою вона себе величає вже багато років, з холодною гідністю та кам'яною стійкістю. Марія Стюарт лютує, уявляє як знищить «підлу» суперницю, тим самим вона підтверджує справжність ситуації. Активізується семантична роль **пробабілітивна (Probabilitiv)** – мовець оцінює ситуацію Р як ймовірну, як правило, в майбутньому).

У поданому уривку об'єктивується модально-дебігативний аспект, де поєднуються **конативна** та **інтенціональна** семантичні ролі (**Conative** – суб'єкт намагається здійснити дію Р (але не досягає результату). **Intentional** – суб'єкт ситуації Р має намір (і, можливо, готується) здійснити Р («збиратися», «мати намір»). Королева Марія тільки готує розправу над королевою Єлизаветою і увесь світ, заверши, чекає, Марія Стюарт усуне Єлизавету або Єлизавета Марію Стюарт, і тому об'єктивується **консекутивна** семантична роль (**Consecutive** – ситуація Р є кінцевим етапом деякої іншої ситуації («зрештою, Р»; «насамкінець, Р»). Обидві події – поява непримиренної ненависті та невтомної жаги до помсти – виникли у королеви Марії одночасно. Актуалізується **анафорична** семантична роль (**Anaphoric** – час ситуації Р співпадає з часом ситуації Q, яка відбулася раніше).

Отже, дослідження виявило тісний зв'язок між концептами KÖNIGIN, FRAU та MENSCH. Семантичні ролі, що входять до акціонального фрейму концепту KÖNIGIN, перехрещуються із зазначеними концептами, входячи таким чином до концептуальної картини світу. А концептуальний підхід дає змогу розглядати концептосферу автора як складник національної концептосфери, в якій такі елементи, як концепт KÖNIGIN/КОРОЛЕВА, відіграють роль опорних структурних одиниць.

Поза увагою залишилися стереотипи концепту KÖNIGIN/КОРОЛЕВА, але це – тема вже іншого дослідження.

Література:

1. Стернин И.А., Быкова Г.В. Концепты и лакуны. *Языковое сознание: формирование и функционирование*. Москва : ИЯ РАН, 1998. С. 53–67.
2. Кубрякова Е.С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира*. Москва : Наука, 1988. С. 141–172.

3. Плунон В.А. Общая морфология: Введение в проблематику. Москва : Эдиториал УРСС, 2000 (2-е изд., 2003). 384 с.
4. Zweig S. Maria Stuart. Reichner. – Wien, 1935 (цитуються за електронною версією. URL: <http://gutenberg.spiegel.de/buch/maria-stuart-3304/1> (дата звернення: 14.04.2019).
5. Croft W. Some contributions of typology to cognitive linguistics, and vice versa. *Cognitive linguistics: Foundations, scope and methodology* / T. Janssen & G. Redecker. Berlin. New York : Mouton de Gruyter, 1999. P. 61–93.
6. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: Типы фреймов. *Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки»*. Черкаси, 1999. Випуск 11. С. 12–25.
7. Fillmore Ch. The case for case. *Universals in linguistic theory* / E. Bach & R.T. Harms. New York : Holt, Rinehart & Wilson, 1968. P. 1–88.
8. Минькова Г.Ю. Тенденції розгортання матриці концептосфери MENSCH/ ЛЮДИНА. *Рационализация современной науки : материалы XIX Международной научно-практической конференции по философским, филологическим, юридическим, педагогическим, экономическим, психологическим, социологическим и политическим наукам*. Горловка, 2012. С. 109–110.
9. Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm. URL: <http://germazope.uni-trier.de/Projects/WBB/woerterbuecher/> (дата звернення: 16.04.2019).

Минькова Г. Ю., Лазаренко В. Ю. Фреймовая объективация концепта KÖNIGIN/КОРОЛЕВА и его место в концептосфере MENSCH/ЧЕЛОВЕК

Аннотация. В статье анализируется фреймовая объективация концепта KÖNIGIN/КОРОЛЕВА средствами семантических ролей и определяется его место в концептосфере MENSCH/ЧЕЛОВЕК. Актуальность работы обусловлена необходимостью описания и систематизации концептуального содержания, ролью концептов в формировании национальной языковой картины мира.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, фрейм, концепт, фреймовая структура, семантическая роль.

Minkova H., Lazarenko V. Frame objectification of the concept KÖNIGIN/QUEEN and its place in the conceptual sphere MENSCH/MAN

Summary. The article analyzes the frame activation of the concept KÖNIGIN/QUEEN by means of semantic roles and determines its place in the conceptual sphere MENSCH/MAN. The relevance of the work is due to the need to describe and systematize conceptual content, the role of concepts in shaping the national language picture of the world.

Key words: cognitive linguistics, frame, concept, frame structure, semantic role.